

Hangon kaupungin näkemys kaupunkiekosysteemialueiden rajauksesta

Kaupungeja on pyydetty antamaan näkemyksiä ja kommentteja kaupunkiekosysteemialueiden rajausvaihtoehdoista 10.12.2025 mennessä. Ympäristöministeriö on pyytänyt:

- kommentoimaan teemaryhmän 3 ehdottamaa rajaustapaa (taajaan asutut osat ja lähialue),
- tekemään ehdotuksen oman kaupunkiekosysteemialueensa rajauksesta karttapohjalle sekä
- esittämään kunnan rajausehdotuksen perustelut.

Ympäristöministeriön luonnos Hangon kaupunkiekosysteemistä

Ympäristöministeriö on liittänyt kommenttipyyntöönsä karttaluonnoksen Hangon kaupunkiekosysteemistä UCC-luokituksen, ”taajaan asutut keskukset ja klusterit” pohjalta. Luokitus perustuu väestötietoihin, jotka on koottu 1 x 1 km² ruutuihin. Euroopan yhteisen tilastollisen luokituksen mukaisesti kaupunkikeskukset ja klusterit on tunnistettu. Hangon osalta rajaus tarkoittaa, että vain osia kantakaupungista, 10 km², kuuluu kaupunkiklusteriin. Esimerkiksi Lappohja ja muut tiheämmin asutut alueet alittavat kynnyksarvon eivätkä siten kuulu artiklan 8 seurannan piiriin.

Kantakaupungin kaupunkiklusterin lisäksi ympäristöministeriön luonnoksessa on määritelty 1 x 1 km² puskurivyöhyke klusterin ympärille lähialueeksi. Hangon maantieteellisen sijainnin ja yhdyskuntarakenteen vuoksi – tiivis asutus niemellä ja ympärillä vettä – useat näistä 22 km² ehdotetuista lähialueruuduista koostuvat suurelta osin vesialueista.

Ministeriö on liittänyt kommenttipyyntöön myös tilastoja artiklan 8 mukaisista seurattavista parametreista kaupunkien viheralueista ja puiden latvuspeitosta. Hangon osalta luonnoksessa esitetyt osuudet ovat:

Kaupunkivihreä taajaan asutussa klusterissa (2021):	57,2 %
Kaupunkivihreä taajaan asutussa klusterissa ja puskurivyöhykkeellä (2021):	63,9 %
Latvuspeitto kaupunkiklusterissa (2018/2021):	29,6 %

Verrattuna muihin kaupunkeihin, joihin artikla 8 voi tulla sovellettavaksi, Hangon latvuspeitto sijoittuu keskitasolle, mutta kaupunkivihreän osuus on pienempi sekä klusterissa että lähialue mukaan lukien.

Artikla 8 edellyttää, että kaupunkien kaupunkivihreän ja latvuspeiton tulee kasvaa vuosina 2031–2050. Viheralueiden pinta-alan tulee kasvaa yhteenlasketusti kansallisella tasolla ja latvuspeiton pinta-alan erikseen jokaisessa kaupunkiekosysteemialueessa. Kasvua seurataan kuuden vuoden välein vuodesta 2031, kunnes tyydyttävät tasot saavutetaan. Kasvun tavoitetasoja ei kuitenkaan ole vielä määritelty.

Hangon kaupungin kommentti rajausmenetelmään (tiheästi asutut osat ja lähialueet)

Rajaus, joka kattaa tiheästi asutut osat sekä lähialueet, on hyvä, sillä lähivirkistysalueet ja muu kaupunkiluonto toimivat tosiasiallisesti osana Hangon sosiaalista ja ekologista kaupunkiekosysteemiä. Suunnittelussa huomioidaan jo nyt kaupunkien viheralueet ilmastoon, hulevesien hallintaan ja viihtyvyyden näkökulmasta. Luonnollisista syistä suuri osa tästä sijaitsee tiheästi asuttujen alueiden reunoilla eli kaupunkiklusterin puskurivyöhykkeellä.

Vaikka rajausten menetelmä sinänsä on harkittu, 1 x 1 km² ruutujen resoluutio on Hangon olosuhteissa hyvin karkea. Kaupunki ymmärtää, että resoluutio perustuu eurooppalaisiin perusaineistoihin, mutta pyytää ministeriön työryhmää harkitsemaan sen vaikutusta lopputulokseen. Sekä rajauksen resoluutio (1 km²) että seurannan resoluutio (10 m²) voivat suosia suuria ratkaisuja pienempien mutta laadullisesti parempien sijaan. Hangon pienimittakaavaisessa rakenteessa uudet viheralueet, kuten rakennuksiin ja infrastruktuuriin integroidut kaupunkiviheralueet, voivat jäädä rekisteröitymättä seurannassa, ja kaupunkipuiden latvuspeitto kirjautuu vasta, kun puut ovat saavuttaneet tietyn koon. Näin biodiversiteetille merkittävät toimet voivat jäädä huomaamatta seurannassa.

Hangon kaupungin ehdotus kaupunkiekosysteemialueen rajauksesta ja perustelut

Ministeriö suosittelee, että lähialueeksi määritellään kasvuvyöhykkeitä, joilla odotetaan kehitystä tiheästi asutuiksi UCC-alueiksi, sekä alueita, joilla voidaan lisätä kaupunkivihreää ja latvuspeittoa (esim. brownfield-alueet). Vesistöjä ei ole mielekäästä esittää lähialueeksi.

Näiden suositusten pohjalta kaupunki katsoo, että karttaruudut, jotka koostuvat pääosin vesialueista tulee poistaa rajauksesta. Osassa ruutuja on kasvillisuutta sisältäviä pieniä saaria ja luotoja, mutta niitä ei voida pitää kaupunkimaisina; kasvillisuuteen ei ole merkittävästi vaikuttanut ihminen, eikä viheralueiden tai latvuspeiton lisääminen ole tarkoituksenmukaista. Kaupunki säilyttää kuitenkin ne ruudut, joilla asemakaavassa on todettu olevan kaupunkivirkistysarvoa, ja jotka voidaan nähdä osana kaupunkiekosysteemiä ja samalla edistävän biodiversiteettiä (Varisniemi – Hamnholmen, Puistovuori ja Tulliniemen pohjoisranta).

Aurinkovoimalasuunnitelmien alue (Suursuo) ei sisälly lähialueeseen, koska sen tuleva käyttö ei kuulu kaupunkiekosysteemiin eikä väestönkasvua odoteta. Sen sijaan camping-alue (Silversand) ja sen lähialueet, joilla kaupungilla on kaupunkimetsiä ja virkistysalueita (Långboda – Trollberget – Furunäs), sisällytetään.

Kaupungin kaupunkiekosysteemialueen päivitys tekee rajauksesta tarkoituksenmukaisemman, mutta sisältää silti ristiriitoja. Hangon rannat sisältävät pitkittäisiä rantabiotooppeja, joissa latvuspeiton lisääminen voi heikentää biodiversiteettiä (Tulliniemen eteläranta, Kolaviken, Furuvik). Olisi toivottavaa sulkea nämä pois lähialueesta, koska seuranta ei tue niiden tavoitteita. Nykyinen 1 x 1 km² rajausta ei kuitenkaan mahdollista tätä.

Hangon osalta voisi olla toivottavaa sisällyttää myös Lappohja lähialueeksi. Alueella on asemakaava yhtenäisine asuinalueineen ja viheralueineen. Yksittäisissä ruuduissa väestömäärä ylittää raja-arvon, niistä ei kuitenkaan muodostu klusteria, eikä ne näin ole sisälly lähialueeseen.

Hangon kaupungin muut kommentit

Vaikka artikla 8 ja ennallistamisasetus ovat pääosin linjassa sen kanssa, miten kaupunki haluaa kehittyä – kaupunki mm. kuuluu HINKU-verkostoon ja on tänä vuonna saanut ilmastosuunnitelman, joka kattaa kaupunkimetsät ja viheralueiden huomioimisen suunnittelussa – voivat ne vaikuttaa kaupungin mahdollisuuksiin kasvaa ja kehittyä. Epävarmuus on suuri, sillä tavoitteet eli tyydyttävät tasot määritellään vasta kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisen jälkeen. Kunnalle toimitettu tausta-aineisto antaa ymmärtää, ettei artikla 8 aseta kaavoitukselle velvoitteita. On kuitenkin vaikea nähdä, ettei näin kävisi. Lisäksi katusuunnitelmat voivat jatkossa edellyttää viheralueiden sisällyttämistä ja kaupungin kiinteistöiltä voidaan edellyttää kaupunkivihreän integroimista julkisivuihin ja kattorakenteisiin. Siksi olisi perusteltua antaa kaupungeille enemmän aikaa valmisteluun, poliittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Asetus voi edellyttää, että latvuspeitto kasvaa jokaisessa kaupunkiekosysteemialueessa. Kaupungin mahdollisuudet vaikuttaa yksityisen ja vuokratun maan käyttöön ovat rajalliset ja voivat olla ristiriidassa voimassa olevien sopimusten ja lainsäädännön kanssa. Kaavoitus on jo asettanut raamit, ja kaupunki voi ainoastaan kannustaa vapaaehtoiisiin toimiin. Koska näiden alueiden maankäyttö voi nopeasti muuttaa latvuspeittoa ja viheralueita ilman, että kaupungilla on mahdollisuus kompensoida sitä seuranta-aikana, on tärkeää, että myös nämä toimijat saavat mahdollisuuden lausua rajauksesta, sillä nykyinen rajausmenetelmä ei mahdollista niiden poissulkemista.

Hangon kaupunki haluaa siksi korostaa, että sen näkemykset tässä vaiheessa ovat alustavia eivätkä sitovia, ja että kaupunki voi katsoa tarpeelliseksi muuttaa rajausta myöhemmässä vaiheessa. Kaupunki edellyttää, että siltä pyydetään lausunto kaupunkiekosysteemialueen lopullisesta rajauksesta ennen päätöksentekoa.